

СТАНОВИЩЕ

за присъждане на образователна и научна степен "доктор" по професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство на Боя Красиминова Харизанова от проф. Петя Александрова Александрова, д.н., департамент "Кино, реклама и шоубизнес", НБУ.

Дисертационният труд на Боя Харизанова „Режисьорски подходи при работата с непрофесионални актьори в игралното кино“ тръгва от концепцията да не противопоставя професионалните и непрофесионални актьори, а да очертае разликите и приликите в методологията на базата на чуждия и български опит. И съответно да защити необходимостта от богатата палитра участия, като отвори конкретни постижения на натуршчици, защото актьорската игра е разгледана в контекста на едно непрекъснато търсене на автентичност и реализъм.

Обемът на текста е 186 страници, включващи въведение, три смислови части, разделени на подчасти, заключение, филмография и библиография.

Няма да преразказвам съдържанието, а ще се опитам да оформя водещите характеристики и съответно достоинства на дисертационния труд.

1. Нееднозначното представяне на типовете непрофесионални актьори и съответната специфика при работата с тях. Боя Харизанова разделя натуршчиците в три групи – непрофесионални актьори в зряла възраст, деца актьори и непрофесионалисти, които са се превърнали в професионални актьори. И трите групи са последователно разработени с ярки примери.
2. Опитите за типологизиране на изборите на непрофесионалисти. Остроумно е например проследяването на използването на модели (Бранимира Антонова и Катерина Евро) и певици (Лиана Антонова и Камелия Тодорова) в българското кино, макар че веригата може да продължи още с художници или чешити.
3. Поне за мен най-въздействащата част от текста е обособеният и аналитичен акцент върху работата с деца, разделени на възрастови групи и детайлно разработени. Вдъхновение е например разказът за Веселин Прахов от „Куче в чекмедже“ и разликите между забавния характер на българските участия, сравнен със социалния характер от италианския неореализъм. В този смисъл отдавам на скромност на научния ръководител липсата на споменаване на незабравимото присъствие на Виктор Пасков в „Ти, който си на небето“ под неговата режисура.

4. Разглеждането как в един филм, където основни роли имат професионални и непрофесионални актьори, се търси колаборация между тях. Личните ми предпочитания са към анализа на изграждането на взаимоотношения между Ингрид Бергман и местните селяни в „Стромболи“.
5. Изследването на конкретни практики на известни и не толкова популярни режисьори в игралното кино, при които личат почерпани уроци и персонални предпочитания. Сред българските традиционно присъстват Рангел Вълчанов и Георги Дюлгерев, но успешно е включен Камен Калев, липсва ми Христо Симеонов. При чуждите определено откроявам включването на марионетното присъствие на непрофесионалистите при Робер Бресон и всеки път различното при Аббас Киаростами. По-очевидни са позоваванията на Фелини и Висконти, Милош Форман и Хитилова, братята Дарден и братята Тавиани. Най-вече ме зарадва примерът с Пазолини, макар да остава неясно как успява да мотивира и да изтръгне автентичност в „Сало или 120-те дни на Содом“.
6. Определено достоинство е практическото разглеждане в третата част на работата с непрофесионалисти на различните етапи на филмовия процес, в който най-вече е включен и личният опит на Боя Харизанова. При кастинга са изведени конкретни подходи – тук отново изпъкват тези, свързани с деца. При подготвителния и снимачния период е обърнато внимание, когато натуршчикът играе друг, не себе си, на мотивацията и непознаването на технологичния процес. Особено забавни са историите със сина на Светослав Овчаров и с момченцето, на което му се пишка.

Като цяло, докторантският труд има ясни цел, задачи, методи и стегната, добре балансирана структура. Стилово текстът е разнообразен и лесен за четене.

Що се отнася до забележките, не съм достатъчно убедена, че главата 3.6 за съвременните телевизионни риалити формати и участието на непрофесионалисти в тях, при положение, че те априори по замисъл на предаването са само с непрофесионалисти, би трябвало да е част от този текст, изхождайки от собствената му логика, но може и да греша.

Имам и стилова забележка към докторантката. Тя е свързана със специфичния начин на цитиране, към който се е ориентирала. Предполагам, че в НАТФИЗ има стандарт, към който докторантите трябва да се придържат, а в случая аз, въпреки

оставената в началото бележка какво се има предвид, съм объркана при използването на източниците.

Като допълнение забелязвам и известна оскъдност на библиографията. Боя Харизанова предпочита повече да се позовава на спомени на самите режисьори, не толкова на научни трудове по въпроса за работата с актьори и непрофесионалисти – което е напълно разбираемо за режисьор, но не се отнася в случаите на среща с научен текст. Ще спомена липсата дори само на български терен на докторантските тези на Ивайло Христов и Веселин Мезеклиев, а донякъде и на Мартин Каров, все в областта на работата на актьора и като периферно споменаване на натуршчика.

Приемете моите коментари по-скоро като задочен диалог с докторантката в отговор на разсъжденията ѝ. С тях не омаловажавам нейния труд и, предвид изброените достоинства на дисертацията **„Режисьорски подходи при работата с непрофесионални актьори в игралното кино“**, изказвам становището, че **Боя Красмирова Харизанова има необходимите качества, за да ѝ бъде присъдена научно-образователната степен „доктор“**.

София, 17.07.2023

С уважение:

/Проф. Петя Александрова, д.н./